

جلسه چهارم

۱۴۰۰/۱۲/۲۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمٌ﴾^۱

در بحث تفسیر مسائل اعتقادی قرآن مطرح بود. به فضل الهی در این چند سال گذشته مباحث مهمه ای صحبت شد. بحث اخیر مسئله آزمایش در قرآن بود. اهمیت مسئله آزمایش در قرآن از آیات شریفه قرآن به عرضتان رسید. بخش زیادی از آیات قرائت شد.

اهمیت آزمایش در کلام مولی علی علیه السلام

یک حدیث امروز در ارتباط با اهمیت امتحان و آزمایش از بیان امیر مؤمنان علی علیه السلام که در حکمت های حضرت در نهج البلاغه نقل شده است، عرض می شود. و این بحث نسبتاً بحث مفصلی باید باشد. و اشکالاتی در مسئله آزمایش و امتحان مطرح است، و پاسخ هایی که داده شده است. و اما حدیثی که می خوانیم جمله نود و سه از حکمت های آقا امیر المؤمنین علی علیه السلام است به این مجموعه نهج البلاغه به ترجمه محمد دشتی. «وَقَالَ ع لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفِتْنَةِ لِأَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ إِلَّا وَهُوَ مُشْتَمِلٌ عَلَى فِتْنَةٍ» مسئله اهدت آزمایش بود. اهمیت آزمایش در حدی است که حضرت می فرماید که کسی نگوید خدا پناه می بریم به تو از اصل آزمایش. چون اصل آزمایش سنت بسیار بسیار مهمی است در خلقت که برای همه قشرها، همه افراد این سنت جاری است. لذا کسی نگوید که خدا پناه می برم به تو از اصل فتنه. یعنی این که آزمایش نشوم. «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفِتْنَةِ» کسی این جور حرف نزنند. چرا؟ «لِأَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ إِلَّا وَهُوَ مُشْتَمِلٌ عَلَى فِتْنَةٍ» هیچ کس از فتنه و امتحان خارج نیست. در هر حالی که هست به گونه ای مختلف آزمایش و امتحان برای او جاری است. لذا چنین چیزی نگوید که اصلاً از خدا بخواهد امتحان نشود. از خدا چه بخواهد؟ بخواهد خدایا امتحان هایی که موجب گمراهی از اساس دین می شود از آن امتحان ها به تو پناه می برم. و الا اصل آزمایش هایی که معلوم می شود افراد نیکو کار هستند، بدکار هستند، چگونه هستند، این ضرورت دارد و برای همه جاری است. «وَلَكِنْ مَنْ اسْتَعَاذَ فَلَيْسَتْ عَيْدٌ مِنْ مَضَلَّاتِ الْفِتَنِ» از آزمایشاتی که آن ها موجب گمراهی می شود در ارتباط با اساس دین، انسان از آن ها پناه

برود به خداوند متعال. که خداوند کمک کند عنایت کند و بتواند در آن آزمایش‌ها آن چنان که باید عمل کند. یا اصلاً آن آزمایش‌های آن چنانی پیش نیاید. و الا اصل آزمایش جدی و قطعی و ساری است بر همه.

بعد حضرت یک مطلبی می‌گویند که مطلب بسیار مهمی است. ولی دیگر وقت توضیح و تشریح آن و سؤال و جواب و اشکال مربوطه و تفصیل بحث نیست. ان شاء الله بعد از ماه می‌شود. و آن این است بعد حضرت می‌فرمایند که «فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ يَقُولُ وَاعْلَمُوا أَنَّهَا أَمْوَالُكُمْ وَ أَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ» یعنی بالاخره آزمایش قطعی است. اموال و اولاد شما این‌ها امتحان برای شما هستند. «وَمَعْنَى ذَلِكَ أَنَّهُ [سُبْحَانَهُ يَخْتَبِرُهُمْ عِبَادَهُ] يَخْتَبِرُهُمْ بِالْأَمْوَالِ» یعنی آزمایش می‌کند خلق را به اموالشان، به داشتن به نداشتن. کما این که به صحت و به سقم، مختلفات از حالات و اوضاع و احوالی که برای انسان پیش می‌آید. «يَخْتَبِرُهُمْ بِالْأَمْوَالِ وَ الْأَوْلَادِ لِيَبَيِّنَ» تا معلوم بشود چه کسی در این آزمایش‌ها راضی است به برنامه‌های الهی، چه کسی راضی نیست. چه کسی گله می‌کند، چه کسی گله نمی‌کند. «السَّخِطُ لِرِزْقِهِ وَ الرَّاضِي بِقِسْمِهِ وَ إِنْ كَانَ سُبْحَانَهُ أَعْلَمَ بِهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ».

یک اشکال بسیار مهم فقط اشاره می‌کنیم و ان شاء الله خدا عمری عنایت کند بعد از ماه رمضان به تفصیل واردش بشویم. خداوند که عالم است به این که ما چه می‌کنیم؛ چرا او امتحان می‌کند؟ ما کسی را امتحان کنیم برای این است که نمی‌دانیم. او که امتحان کند یعنی چه؟ او می‌داند ما چه می‌کنیم؛ چرا امتحان می‌کند؟

با یک کلمه حضرت پاسخش را دادند. به خاطر این که ثواب و عقاب به طور اکثر در ارتباط با بروز اعمال خیر و بروز اعمال شر است، نه مربوط به علم پروردگار. مربوط به بروز اعمال خیر و شر می‌شود. و لذا امتحان می‌کند تا بروز پیدا کند اعمال خیر و شر افراد. که طبعاً سؤالات دیگری پشت سر این ممکن است پیش بیاید، جواب‌هایی است که عرض کردم تفصیل بحث ان شاء الله برای بعد ماه رمضان.

«وَ إِنْ كَانَ سُبْحَانَهُ أَعْلَمَ بِهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» از خود خلق هم بهتر می‌داند که چه خواهند کرد. «وَ لَكِنْ لِيُظْهَرَ الْأَفْعَالُ الَّتِي بِهَا يُسْتَحَقُّ الثَّوَابُ وَ الْعِقَابُ لِأَنَّ بَعْضَهُمْ يُحِبُّ الذُّكُورَ وَ يَكْرَهُ الْإِنَاثَ» بعضی دوست دارند بچه آن‌ها پسر باشد، دوست ندارند دختر باشد. بعضی چنین بعضی چنان. «وَ بَعْضُهُمْ يُحِبُّ تَثْمِيرَ الْمَالِ» دوست دارند که اموالشان زیاد بشود. «وَ يَكْرَهُ انْتِثَامَ الْحَالِ» بعضی ناراحت هستند که بخواهد ناراحتی داشته باشند. این راحتی‌ها، ناراحتی‌ها، صحت‌ها، سقم‌ها، غناها، فقرها آزمایشی است تا ظاهر

شود افعال. که ثواب و عقاب بر اساس ظهور افعال مطرح است.

عرض شد جای اشکال است این جا که گاهی تصریح شده که بر نیتشان اخذ می شوند. آن جا چه می

شود؟ این ها ان شاء الله همه بحث های تفصیلی به فضل الهی برای بعد از ماه مبارک رمضان.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ